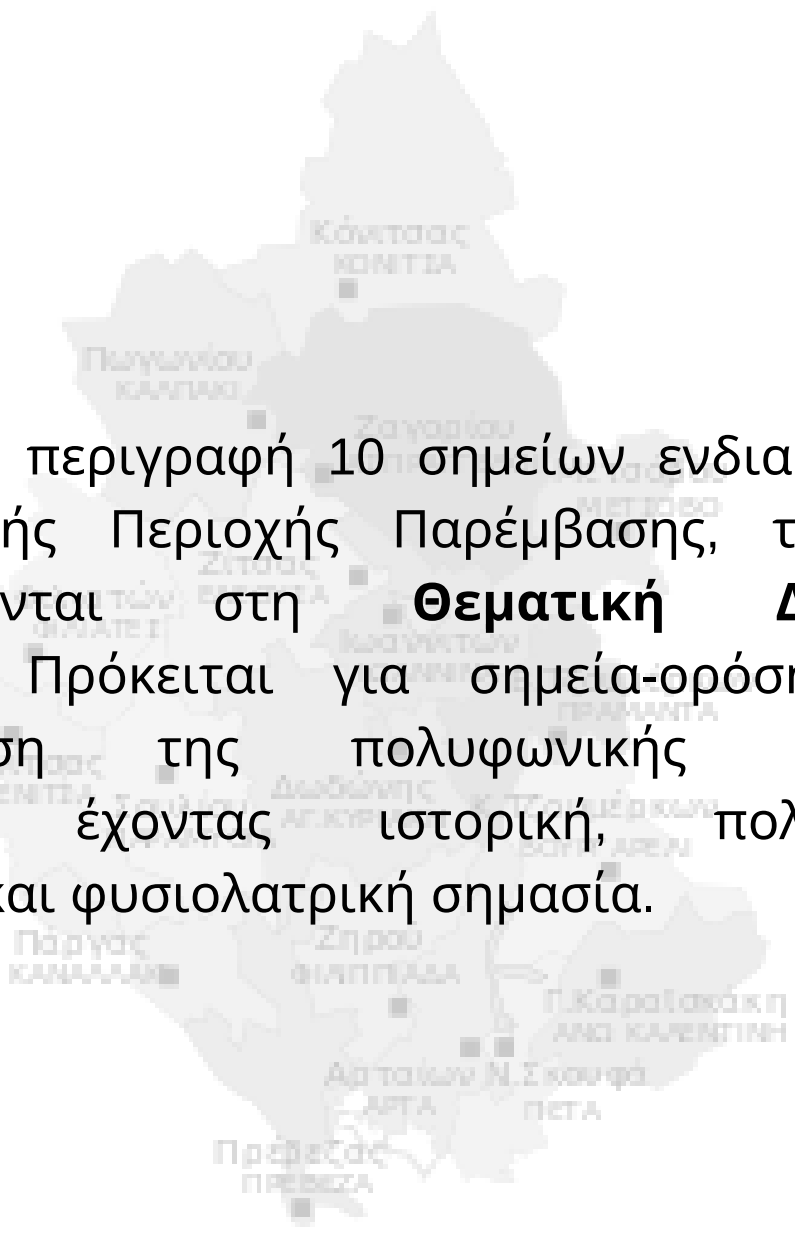

Σημεία & Αξιοθέατα Ενδιαφέροντος που σχετίζονται με το Πολυφωνικό Τραγούδι

Ακολουθεί η περιγραφή 10 σημείων ενδιαφέροντος της Ελληνικής Περιοχής Παρέμβασης, τα οποία περιλαμβάνονται στη **Θεματική Διαδρομή Polyphonia**. Πρόκειται για σημεία-ορόσημα στη χαρτογράφηση της πολυφωνικής μουσικής παράδοσης, έχοντας ιστορική, πολιτισμική-πολιτιστική και φυσιολατρική σημασία.

Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής (Αβελ) Βήσσανης

Το Πωγώνι λόγω της θέσης του, ως ιστορικό πέρασμα προς την Αλβανία και αντίστροφα, ήταν εκτεθειμένο σε επιδρομές και διαβάσεις διαφόρων φυλών με αποτέλεσμα να παρουσιάζει μια μεγάλη κινητικότητα και επιμειξία πληθυσμών, γεγονός που αντανακλάται και στο λαϊκό πολιτισμό της περιοχής. Πλήθος αρχαιολογικών θέσεων με επιφανειακά λείψανα μαρτυρούν τη συνεχή παρουσία του ανθρώπου στην περιοχή από την προϊστορική εποχή και τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους.

Από τον 15ο αιώνα κτίζονται μονές, γεφύρια και καλντερίμια με χρήματα των ξενιτεμένων Πωγωνισίων. Το φαινόμενο της ξενιτιάς που βίωναν οι γυναίκες, εκφράστηκε και τραγουδήθηκε με τον πιο βαθύ ανθρώπινο πόνο.

Το 1947 η αρχαιολογική υπηρεσία ανακήρυξε την Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής (Αβελ) Βήσσανης, ιστορικό διατηρητέο μνημείο με την απόφαση ΥΑ34283/1044/20-5-1947 - ΦΕΚ 95/Β/9-7-1947 και σήμερα, από το μοναστηριακό αυτό συγκρότημα της Μονής Ζωοδόχου Πηγής σώζεται μόνο το καθολικό αλλά και το σύγχρονο ηγουμενείο. Η μονή διέθετε κάποτε μεγάλη κτηματική περιουσία, συντηρούσε μεταξύ άλλων και σχολεία της Βήσσανης. Αποτέλεσε πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο του Πωγωνίου επί Τουρκοκρατίας.

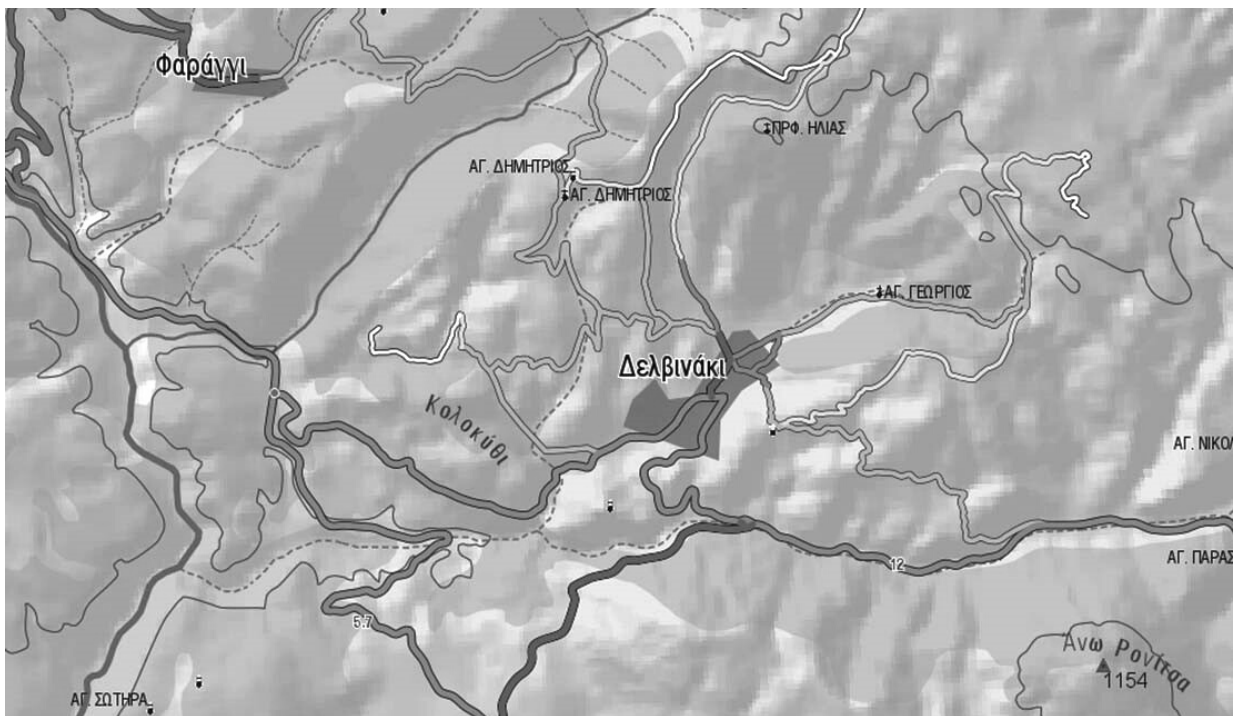
Ιερός Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου Δελβινά

Το διεθνές φεστιβάλ πολυφωνικού τραγουδιού οργανώνεται στο Δελβινάκι και στους Φιλιάτες Θεσπρωτίας.

Το Δελβινάκι βρίσκεται σε υψόμετρο 700 μ. και αποτελεί ιστορικό και πολιτιστικό κέντρο του Πωγωνίου. Διαθέτει παλιά πετρόκτιστα σπίτια, όπως το αρρεναγωγείο, το παρθεναγωγείο, το δημοτικό σχολείο, το ρολόι και τα πηγάδια.

Αξιόλογος είναι ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (1620). Στο εσωτερικό του ναού υπάρχουν αξιόλογες τοιχογραφίες και φορητές εικόνες, που χρονολογούνται από το 1620 καθώς και ευαγγέλια και ιερά σκεύη της ευρύτερης περιοχής.

Το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου, στο Δελβινάκι, πραγματοποιείται παρουσίαση πολυφωνικών συγκροτημάτων από διάφορες χώρες με παράδοση στο πολυφωνικό τραγούδι.

Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Δολό Ιωαννίνων

Στο Δολό έχουν πραγματοποιηθεί πολυφωνικές εκδηλώσεις, όπως το Διεθνές Φεστιβάλ Πολυφωνικού Τραγουδιού, Εργαστήρια Πολυφωνίας, κ.ά.

Χαρακτηριστικό σημείο αναφοράς της περιοχής είναι η κεντρική εκκλησία του Δολού, ο Άγιος Νικόλαος, που κτίστηκε το 1812. Η διαρρύθμιση στα παράθυρά της το έτος 1870 και το καμπαναριό το 1833 από τον αρχιμάστορα Πασχάλη Ζούνη (Πωγωνιανή). Το χοροστάσι έξω από την εκκλησία έγινε από τις εισπράξεις της θεατρικής παράστασης "Βοσκοπούλα" που παίχτηκε στο Δολό την 10η Απριλίου 1910 με ηθοποιούς Δολιώτες και Δολιώτισσες, σημειώνοντας μεγάλη επιτυχία.

Στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου πραγματοποιείται πανηγυρική εκδήλωση του χωριού, «το καλοκαιρινό αντάμωμα», που καθιερώθηκε τα τελευταία χρόνια και γίνεται την περίοδο του δεκαπενταύγουστου. Είναι η χρονική περίοδος που συγκεντρώνονται όλοι οι χωριανοί για τις καλοκαιρινές τους διακοπές. Γίνεται ένα γνήσιο παραδοσιακό γλέντι, με αυθεντικό, πεντανόστιμο φαγητό και ποτά σε τραπέζια που κοιτούν αμφιθεατρικά το προαύλιο της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου, όπου παίζουν τα όργανα και γίνεται ο χορός, κάτω από την μεγάλη καστανιά. Οι χωριανοί ανταμώνουν, τα παιδιά παίζουν ενώ και η νεολαία από τα γύρω χωριά και όχι μόνο τιμά ιδιαίτερα το πανηγύρι του Δολού και αυτό είναι κάτι που μας χαροποιεί όλους. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε τη μεγάλη συνεισφορά της νεολαίας του χωριού στην πραγματοποίηση αυτής της εκδήλωσης.

Λαογραφικό Μουσείο Ιωαννίνων

Το Λαογραφικό Μουσείο Ιωαννίνων δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών (Ε.Η.Μ.) και του θυγατρικού της Ιδρύματος Μελετών Ιονίου και Αδριατικού Χώρου (Ι.Μ.Ι.Α.Χ.), με στόχο την συγκέντρωση, διάσωση και αξιοποίηση αντικειμένων του Ηπειρωτικού λαϊκού πολιτισμού.

Τα αντικείμενα προέρχονται από δωρεές φιλογενών Ηπειρωτών και αγορές, συγκεντρώθηκαν δε από τον εμπνευστή και δημιουργό του, τον Κώστα Φρόντζο, Πρόεδρο της ΕΗΜ και του ΙΜΙΑΧ.

Το Αρχοντικό οθωμανικό του 19ου αι., στο οποίο στεγάζεται το Μουσείο, χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν για τη στέγαση του Διδασκαλείου Ιωαννίνων (1913-1936), της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας (1934-1938 και 1941-1944), του Γυμνασίου Αρρένων και της Δημόσιας Τεχνικής Σχολής Εργοδηγών.

Καλπάκι Δημαρχείο

Σήμερα το Καλπάκι είναι η έδρα του Δήμου Πωγωνίου. Αποτελεί σπουδαίο συγκοινωνιακό κόμβο όπου και οφείλει την συνεχόμενη ανάπτυξή του. Σε αυτό στεγάζεται το Δημαρχείο του Δήμου που έχει συχνά φιλοξενήσει εκδηλώσεις σχετικές με την πολυφωνική μουσική, όπως για παράδειγμα πρόβες ομάδων πολυφωνικού τραγουδιού.

Πλατεία Κεφαλόβρυσου

Το Κεφαλόβρυσο αποτέλεσε την έδρα του πρώην δήμου Άνω Πωγωνίου και έδρα πολλών διοικητικών υπηρεσιών. Βρίσκεται σε υψόμετρο 650 μ. και είναι κτισμένο στις νότιες κλιτύες του όρους Νεμέρτσικα. Αποτελεί το οικονομικό κέντρο της περιοχής καθώς διαθέτει εργοστάσιο μεταλλοτεχνίας, τη γνωστή ως «Μεταλλουργική Βιομηχανία» και πολλές κτηνοτροφικές μονάδες. Είναι από τα μεγαλύτερα χωριά της περιοχής και το μοναδικό βλαχόφωνο.

Οι πρώτοι κάτοικοι του Πωγωνίου ήταν κυρίως γεωργοκτηνοτρόφοι και ασχολήθηκαν με την κτηνοτροφία στα εκτεταμένα βοσκοτόπια της Νεμέρτσικας και του Μακρύκαμπου, με μικρές μετακινήσεις από τα ψηλότερα στα χαμηλότερα σημεία, στην ίδια γεωγραφική περιοχή. Σε μεγαλύτερη γεωγραφική περιφέρεια κινούνται οι Βλάχοι του Κεφαλόβρυσου, που είχαν κατεξοχήν νομαδικό χαρακτήρα.

Από το Κεφαλόβρυσο ορειβατικές διαδρομές οδηγούν στο όρος Νεμέρτσικα, περνώντας από το Μπιτσικόπουλο (παλιό ερειπωμένο χωριό, καλοκαιρινό θέρετρο του Αλή Πασά) και καταλήγοντας στην κορυφή σε 4 ώρες περίπου.

Κτίριο Πολυφωνικής Μουσικής Κτισμάτων

Το πολυφωνικό τραγούδι αποτελεί ένα μοναδικό μουσικό φαινόμενο σε παγκόσμια κλίμακα και τα Κτίσματα είναι από τα χωριά με την πιο μακροχρόνια παράδοση σε αυτό. Στα Κτίσματα του Δήμου Πωγωνίου λειτουργεί Κτίριο το οποίο έχει μετατραπεί σε Μουσείο Πολυφωνικής μουσικής και στούντιο ηχογράφησης. Στον χώρο του περιλαμβάνονται βιβλία, cd, έντυπα αρχεία και άλλο σχετικό υλικό. Ταυτόχρονα, το στούντιο ηχογράφησης φιλοξενεί ομάδες που θέλουν να αφήσουν το δικό τους αποτύπωμα στη συνέχιση της ιστορίας της παραδοσιακής μας μουσικής. Στόχος είναι να αποτελέσει ένα ιδιαίτερο μουσειακό κτίριο, που θα αναφέρεται τόσο στο πολυφωνικό τραγούδι, όσο και στην παραδοσιακή μουσική, ενώ παράλληλα αποτελεί χώρο εκπαίδευσης και σταθμό στον τουριστικό χάρτη της περιοχής.

Αξίζει να αναφερθεί επίσης ότι, σε αυτό φιλοξενήθηκε η επίσημη παρουσίαση της ομάδας πολυφωνικού τραγουδιού Κτισμάτων. Η ομάδα, υπό την καθοδήγηση του Μουσικολόγου κ. Κώστα Λώλη, αποτελεί «εργαλείο» στην προσπάθεια του Δήμου για τη διάδοση της πολυφωνικής μουσικής.

Λαογραφικό Μουσείο Παρακάλαμου

Ο Παρακάλαμος είναι από τα πιο σημαντικά οικονομικά και διοικητικά κέντρα της κοιλάδας του Άνω Καλαμά και θεωρείται πηγή καλλιτεχνών στο δημοτικό τραγούδι. Στις μέρες μας το ηπειρώτικο πολυφωνικό τραγούδι το συναντάμε σε ελάχιστα χωριά του Νομού Ιωαννίνων και μέσα σε αυτά είναι και ο Παρακάλαμος που διαθέτει το δικό του Πολυφωνικό συγκρότημα, με μέλη ντόπιους τραγουδιστές που δραστηριοποιείται τις τελευταίες δεκαετίες.

Στον Παρακάλαμο λειτουργεί αξιόλογο Λαογραφικό Μουσείο, με εκθέματα από τη γεωργική ζωή του χωριού. Στο μουσείο εκτίθενται αντικείμενα από τον 14ο ως τον 20ο αι. Εκτίθενται όπλα, γεωργικά εργαλεία, εκκλησιαστικά κειμήλια, οικιακά σκεύη και πολλά άλλα.

Λαογραφικό Μουσείο Πωγωνιανής

Το Λαογραφικό Μουσείο Πωγωνίου - Δερόπολης ιδρύθηκε από τον Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο, Πωγωνιανής τον Αύγουστο του 1996 και στεγάζεται στο κτίριο του παλιού Μουσουλμανικού τεμένους, το οποίο διαρρυθμίστηκε, επισκευάστηκε και οργανώθηκε σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Πολιτισμού.

Τα εκθέματα του, που στο σύνολο τους σχεδόν προέρχονται από δωρεές, είναι αντιπροσωπευτικά της ζωής και του λαϊκού πολιτισμού του Πωγωνίου και της Δερόπολης.

Σε αυτά περιλαμβάνονται οικιακά σκεύη, υφαντά, τοπικές φορεσιές, αργαλειός, ξυλόγλυπτα, κοσμήματα, κτηνοτροφικά εργαλεία καθώς και φωτογραφίες από τα τέλη του 19ου ως τις αρχές του 20ου αιώνα.

Στόχος του μουσείου είναι η δημιουργία μιας πολιτιστικής γέφυρας πάνω από τα σύνορα και η ανάδειξη και προβολή του λαϊκού πολιτισμού των δύο γειτονικών περιοχών Πωγωνίου και Δερόπολης οι οποίες μοιράζονται μία κοινή παράδοση και ταυτότητα.

Παλιά Σαγιάδα Φιλιάτες

Η κωμόπολη των Φιλιατών είναι κτισμένη στις εκτεταμένες απολήξεις-πρόποδες του βουνού Αϊ Λιάς, πάνω σε μικρούς λόφους και μικρές πεδινές εκτάσεις, με υψόμετρο 180-230 μέτρα από την θάλασσα, περιβαλλόμενη από τεχνητό δάσος Πεύκης, κτηνοτροφικά λιβάδια και ελαιώνες, με εξαίρετο και υγιεινό μεσογειακό κλίμα.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Πολυφωνικού Τραγουδιού πραγματοποιείται κάθε Καλοκαίρι συνήθως τον Αύγουστο και επί το πλείστον στις παραμεθόριες περιοχές στους Φιλιάτες – Παλιά Σαγιάδα – Φανοτή Παραποτάμου – χωριά Μουργκάνας, ως συμβολή στην έρευνα και την προβολή και τη διάσωση του Πολυφωνικού Τραγουδιού με συμμετοχή σχημάτων από την Ελλάδα και βαλκανικές χώρες, αποτελεί ένα μοναδικό πολιτιστικό γεγονός με ευρύτερη σημασία για την περιοχή και την εποχή μας.

POLYPHONIA

**"Thematic Tourism Development
Through the Preservation of
Polyphonic Music, unique
element of the cross-border
Cultural Heritage"**